

PRESENTACIÓN EN EL MARCO DEL EPU DE CUBA

COORDINADORA BELGA PARA EL LEVANTAMIENTO DEL BLOQUEO CONTRA CUBA

<https://nonaublocus.be/>
coordinatie.blokkade@gmail.com

**Secretaría
Wim Leysens
+32 495 71 02 54
Corluylei 29
B-2150 BORSBEEK
BÉLGICA**

Desde su relanzamiento a finales 2017, la Coordinadora para el Levantamiento del Bloqueo contra Cuba ya organizó varias campañas para activar la atención pública y política sobre el bloqueo estadounidense contra Cuba. Con nuestras campañas, nuestro sitio web, nuestros boletines y nuestras acciones públicas, nos dirigimos al público en general. Al mismo tiempo, hacemos un llamado a la Comisión Europea, a nuestro gobierno belga y a los miembros del Parlamento para que adopten una postura más firme contra el bloqueo estadounidense. Los tentáculos del bloqueo se extienden hasta nosotros. Así, estamos procesando a los bancos belgas que se niegan a transferir dinero a Cuba y así contribuyen a la aplicación del bloqueo estadounidense.

1. Cuba un país ejemplar para la región

- 1.1. Como ex-responsable de una ONG belga para el programa de cooperación para América Central y Cuba, pude ver cómo las organizaciones de base en esa región miran con aprecio el modelo de desarrollo de Cuba. Cuba es un ejemplo para todos esos países de la región, que conocen en sus territorios grandes desigualdades sociales y pobreza. No solo en la región sino también más allá, Cuba es elogiada por su alto nivel de atención médica, educación, cultura y deportes. Cuba puede pasar la comparación sociocultural con los países 'desarrollados'. Eso no es una mera coincidencia. Durante más de 60 años, el gobierno cubano ha venido desarrollando una política nacional dirigida a la accesibilidad de los derechos humanos básicos colectivos para todos los ciudadanos: acceso gratuito a la atención médica, acceso gratuito a la educación desde el jardín de infantes hasta la universidad, acceso a experiencias deportivas y culturales. Se hacen enormes esfuerzos en el área de la vivienda, aunque todavía lejos de cubrir todas las necesidades.
- 1.2. Otro indicio de que Cuba valora el derecho colectivo a la educación y la salud son los miles de docentes y trabajadores de salud cubanos que están aportando al bienestar social en decenas de países. El alto nivel de vida sociocultural de la población cubana es el resultado de una política social consciente y propositiva. Todo eso no es evidente, considerando que Cuba es y sigue siendo económicamente un 'país en desarrollo'. Con ingresos limitados, el gobierno continúa defendiendo los logros sociales, a pesar de la fuerte oposición de los Estados Unidos.

2. El impacto del bloqueo de los Estados Unidos contra Cuba

- 2.1. Cuba atraviesa actualmente una de sus más difíciles crisis económicas. Por consecuencia la calidad de los servicios básicos de salud, de educación, etc. están extremadamente bajo presión. La causa principal es el bloqueo de los Estados Unidos contra el país. Cuba, que tiene capacidad para producir hasta el 70% de los medicamentos que necesita, ahora sólo es capaz de producir el 30%. Compañías petroleras se niegan a suministrar a Cuba por temor a multas astronómicas. Además, como el ex presidente Trump incluyó a Cuba en la lista de países que apoyan el terrorismo, apenas una semana antes del final de su mandato, las transacciones financieras se han vuelto aún más difícil.
- 2.2. Es evidente que el bloqueo tiene un **gran impacto en la población cubana**: importante escasez de medicamentos, cortes de electricidad de hasta 8 horas al día, fuertes aumentos de los precios de todos los productos básicos, largas colas en las tiendas. Estos impactos son ahora muy preocupantes y con un costo humano. En los primeros 14 meses de la administración Biden, el daño económico del bloqueo se estima en 6.364 millones de dólares. En las últimas seis décadas, la pérdida asciende a casi 147.800 millones de dólares, fondos que Cuba NO ha podido invertir en su desarrollo económico y social. En otras palabras, las sanciones impuestas por **los Estados Unidos limitan y obstaculizan los esfuerzos del gobierno cubano para continuar garantizando el acceso pleno y gratuito y el desarrollo cualitativo de los derechos humanos** para los ciudadanos cubanos
- 2.3. ¿Podríamos hablar de una intencionalidad cínica de la política estadounidense? Crear escasez y desabastecimiento para provocar el descontento social, lo que opositores políticos en mayoría fuera del país abusan para acusar al gobierno de violaciones de derechos humanos. Por lo tanto, es incorrecto que los defensores de las sanciones económicas acusen al gobierno cubano de violaciones de los derechos humanos.

3. El impacto extraterritorial del bloqueo

- 3.1. **Hay otro aspecto nocivo** de las sanciones contra Cuba que impacta indirectamente en el disfrute de los derechos humanos por los cubanos. **Debido a su aplicación extraterritorial**, las sanciones de EE.UU. también tienen efectos adversos sobre la inversión y también tienen efectos adversos en las inversiones y empresas europeas que hacen negocios con Cuba. Un caso actual y muy concreto: las panaderías en Cuba enfrentan en estos momentos una escasez de harina de trigo. La falta de divisas es solo una parte del problema, pero muchos bancos se niegan a gestionar los pagos a proveedores y navieras por temor a las sanciones de Estados Unidos, según declaraciones de [Maidel Linares](#)ⁱ, vicepresidenta primera del Grupo Empresarial de la Industria Alimentaria (GEIA).
- 3.2. Incluso el impacto extraterritorial **perjudica a las ONG, a las familias y a los ciudadanos** en sus relaciones con la isla. Tras el catastrófico incendio de un petrolero en Matanzas (a principios de agosto 2022), incluso tuvimos que encontrar canales alternativos para transferir fondos humanitarios a Cuba, ya que nuestros bancos se niegan a hacerlo. **Las primeras víctimas son los ciudadanos cubanos.**

4. Los Estados Unidos ignoran la condena internacional del bloqueo

El 3 de noviembre de 2022, la Asamblea General de la ONU con una mayoría casi absoluta de 185 países en favor aprobó la resolución cubana que pide la condena del bloqueo estadounidense contra Cuba. La Unión Europea condena enérgicamente la política de sanciones unilaterales de Estados Unidos contra Cuba. Pero los Estados Unidos sigue ignorando todos estos llamados internacionales.

5. El diálogo político en base de respeto mutuo

El Parlamento Europeo dio su consentimiento el 5 de julio de 2017 al Acuerdo de Diálogo Político y Cooperación (ADPC) firmado por la UE y Cuba finales de 2016. El Acuerdo incluye en el primer capítulo el diálogo político de alto nivel incluido sobre los derechos humanos entre otros temas. Las tres rondas de diálogo sobre los DDHH comprueban que, a pesar de divergencias en la interpretación y la práctica de los Derechos Humanos, es posible seguir dialogando en base de los principios de respeto mutuo y no-injerencia.

6. Estructuras participativas y democráticas

El estado cubano cuenta con las estructuras y las organizaciones que permiten la participación ciudadana en la vida política del país. Que el PCC, los CDR, la FMC y los sindicatos no funcionan como deberían, es una realidad que incluso el ex presidente Raúl Castro reconoció en su discurso en la apertura del VIII Congreso del PCC: “En cuanto a las organizaciones de masas hemos llegado a la conclusión de que se requiere revitalizar su accionar en todas las esferas de la sociedad y actualizar su funcionamiento en correspondencia con los tiempos que vivimos, bien diferentes a aquellos de los primeros años de la Revolución cuando nacieron.” Y el actual presidente Díaz-Canel concluyó el Congreso aclarando: “Conscientes de que la democracia es más socialista en la medida en que es más participativa, nos corresponde estimular la participación popular, creando espacios y procedimientos para atender, evaluar y aplicar las demandas y propuestas que la hagan efectiva”.

7. Amenazas externas limitan los márgenes de participación ciudadana

La superpotencia que es Estados Unidos ha estado presionando por un cambio de régimen en Cuba durante 60 años con un bloqueo asfixiante. Bajo esta amenaza permanente, es imposible que Cuba

desarrolle plenamente y en condiciones ideales un modelo propio de participación política. Para citar una fuente desprevenida: Sr. [Josep Borrell](#)ⁱⁱ, el alto representante de la UE, en comparecencia ante la comisión de Asuntos Exteriores del Parlamento Europeo el 14 de julio de 2021 reconocía que había problemas políticos, pero era natural que una “situación social y económica tan tensa provocara movimientos de protestas”, recordando que parte de los factores que habían desencadenado tan grave coyuntura se debía a la política de sanciones de EE.UU. contra Cuba, que todos los Estados miembros de la UE condenaban año tras año en los marcos de la Asamblea General de la ONU.

8. La conclusión está clara

La política de los Estados Unidos hacia Cuba impide que las autoridades de este país accedan a los recursos necesarios para asumir y cumplir con la responsabilidad estatal de asegurar plenamente el libre acceso a los derechos humanos colectivos. Además, la amenaza constante de acabar con el sistema político-económico y social de Cuba por parte de los EE.UU. socava las posibilidades del gobierno cubano para desarrollar en plena libertad su propio sistema de participación ciudadana.

Wim Leysens

Secretario

Coordinadora belga para el levantamiento del bloqueo contra Cuba

Cuba een voorbeeldland voor de regio

Als gewezen verantwoordelijke van een Belgische NGO voor het samenwerkingsprogramma voor Midden-Amerika en Cuba heb ik kunnen zien hoe basisorganisaties in die regio met waardering kijken naar Cuba's ontwikkelingsmodel. Cuba is een voorbeeld voor al die landen in de regio die grote sociale ongelijkheid en armoede op hun grondgebied ervaren.

Niet alleen in de regio maar ook daarbuiten wordt Cuba genoemd om het hoge niveau van gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en sport. Cuba kan de sociaal-culturele vergelijking met de 'ontwikkelde' landen doorstaan. Dat is niet zomaar toeval. Al meer dan 60 jaar ontwikkelt de Cubaanse regering een nationaal beleid gericht op de toegankelijkheid van collectieve fundamentele mensenrechten voor alle burgers: gratis toegang tot medische zorg, gratis toegang tot onderwijs van kleuterschool tot universiteit, toegang tot sport en culturele ervaringen. Er worden enorme inspanningen geleverd op het gebied van huisvesting, hoewel nog lang niet alle noden worden gedekt.

Een andere indicatie dat Cuba het collectieve recht op onderwijs en gezondheid hoog in het vaandel heeft staan, zijn de duizenden Cubaanse leraren en gezondheidswerkers die in tientallen landen bijdragen aan de sociale zekerheid. Het hoge sociaal-culturele levensniveau van de Cubaanse bevolking is het resultaat van een bewust en doelgericht sociaal beleid. Dit alles ligt niet voor de hand, aangezien Cuba economisch een 'ontwikkelingsland' is en blijft. Met beperkte inkomsten blijft de regering pleiten voor sociale winst, ondanks sterke tegenstand van de Verenigde Staten.

De gevolgen van de VS-blokkade voor de bevolking

Cuba beleeft op dit ogenblik één van zijn moeilijkste economische crisissen. De belangrijkste oorzaak is de VS-blokkade tegen het land. Cuba dat de capaciteit heeft om tot 70 % van de benodigde geneesmiddelen te produceren, komt nu niet verder dan 30 %. Petroleumtankers weigeren Cuba te bevoorraden, uit vrees voor torenhoge boetes. Sinds gewezen president Trump amper een week voor het einde van zijn mandaat Cuba bovendien op de lijst plaatste van landen die het terrorisme steunen, zijn financiële transacties nog moeilijker geworden. Het hoeft geen betoog dat de blokkade een grote impact heeft voor de Cubaanse bevolking: grote tekorten aan geneesmiddelen, stroomonderbrekingen tot 8 uur per dag, sterke prijsstijgingen voor alle basisproducten, lange wachtrijen aan de winkels. Deze gevolgen zijn vandaag ronduit zorgwekkend en inhumain. De regering Biden handhaaft in zeer grote mate het beleid van de vorige president. In de eerste 14 maanden van de Biden-administratie wordt de economische schade van de blokkade op 6 miljard 364 miljoen dollar geschat. Voor de voorbije zes decades loopt het verlies op tot bijna 147,8 miljard dollar, middelen die Cuba NIET in de economische en sociale ontwikkeling van het land heeft kunnen investeren.

Mogen we spreken van een cynisch opzet van de Amerikaanse politiek? Schaarste en tekorten creëren om maatschappelijke onvrede uit te lokken, die politieke tegenstanders in veelal buiten het land misbruiken om de regering te beschuldigen van mensenrechtenschendingen. Daarom is het onjuist dat voorstanders van economische sancties de Cubaanse regering beschuldigen van mensenrechtenschendingen.

De extraterritoriale impact van de blokkade

Er is nog een ander schadelijk aspect van de sancties tegen Cuba dat indirect invloed heeft op de mensenrechten door Cubanen. Deze VS-sancties hebben omwille van hun extraterritoriale toepassing ook schadelijke gevolgen voor de Europese investeringen en ondernemingen die zaken met Cuba doen.

Een actueel en zeer concreet voorbeeld: bakkerijen in Cuba kampen momenteel met een tekort aan tarwemeel. Het gebrek aan vreemde valuta is slechts een deel van het probleem, maar veel banken weigeren betalingen aan leveranciers en rederijen te beheren uit angst voor Amerikaanse sancties, aldus Maidel Linares, eerste vice-presidente van de Grupo Empresarial de la Industria Alimentaria (GEIA).

De extraterritoriale impact schaadt zelfs NGO's, families en burgers in hun contacten met het eiland. Na de catastrofale brand in de petroleumtankers in Matanzas (begin augustus '22) moesten we zelfs alternatieve kanalen zoeken om noodhulpgelden naar Cuba over te schrijven, omdat onze banken dit weigeren. De eerste slachtoffers zijn de Cubaanse burgers.

De Verenigde Staten negeren de internationale veroordeling van de blokkade

Op 3 november 2022 keurde de Algemene Vergadering van de VN met een bijna absolute meerderheid van 185 landen de Cubaanse resolutie goed die oproept tot veroordeling van de Amerikaanse blokkade tegen Cuba. De Europese Unie veroordeelt krachtig het beleid van unilaterale sancties van de Verenigde Staten tegen Cuba. Maar de Verenigde Staten blijven al deze internationale oproepen negeren.

Politieke dialoog op basis van wederzijds respect

Het Europees Parlement heeft op 5 juli 2017 zijn goedkeuring gegeven aan het Verdrag over politieke dialoog en samenwerking (ADPC) dat eind 2016 door de EU en Cuba is ondertekend. De overeenkomst bevat in het eerste hoofdstuk onder andere de politieke dialoog op hoog niveau over mensenrechten. De drie dialoogrondes over mensenrechten bewijzen dat, ondanks verschillen in interpretatie en praktijk van mensenrechten, het mogelijk is om de dialoog voort te zetten op basis van de beginselen van wederzijds respect en niet-inmenging.

Participatieve en democratische structuren

De Cubaanse staat heeft de structuren en organisaties die burgerparticipatie in het politieke leven van het land mogelijk maken. Dat de PCC, de CDR, de FMC en de vakbonden niet werken zoals zou moeten, is een realiteit die zelfs voormalig president Raúl Castro erkende in zijn toespraak bij de opening van het VIIIe Congres van de PCC: "Wat betreft de massaorganisaties, we zijn tot de conclusie gekomen dat het nodig is om hun acties nieuw leven in te blazen in alle sferen van de samenleving en hun werking bij te werken in overeenstemming met de tijd waarin we leven, heel anders dan die van de eerste jaren van de revolutie toen ze werden geboren. En de huidige president Díaz-Canel sloot het Congres af met de volgende verduidelijking: "Bewust dat democratie socialistischer is in de mate dat het meer participatief is, is het aan ons om volksparticipatie te stimuleren, door ruimtes en procedures te creëren voor het bijwonen, evalueren en toepassen van de eisen en voorstellen die het effectief maken.

Externe dreigingen beperken de mogelijkheden voor burgerparticipatie

De supermacht die de Verenigde Staten is, dringt al 60 jaar aan op regimeverandering in Cuba met een verstikkende blokkade. Onder deze permanente dreiging is het onmogelijk voor Cuba om zijn eigen model van politieke participatie volledig en onder ideale omstandigheden volledig te ontwikkelen. Om een onbevooroordeelde bron aan te halen: de heer Josep Borrell, de hoge vertegenwoordiger van de EU, erkende in voor de commissie buitenlandse zaken van het Europees Parlement op 14 juli 2021 dat er politieke problemen waren, maar het was aannemelijk dat een "zo gespannen sociale en economische situatie protestbewegingen zou uitlokken", eraan herinnerend dat een deel van de factoren die tot zo'n ernstige situatie hadden geleid, te wijten was aan het sanctiebeleid van de VS tegen Cuba, dat alle EU-lidstaten jaar na jaar veroordeelden in de kader van de Algemene Vergadering van de VN.

De conclusie is duidelijk: het beleid van de Verenigde Staten ten opzichte van Cuba verhindert dat de autoriteiten van dit land toegang krijgen tot de nodige middelen om als staat de verantwoordelijkheid op te nemen en te vervullen om de vrije toegang tot collectieve mensenrechten volledig te waarborgen. Bovendien ondermijnt de voortdurende dreiging van de VS om een einde te maken aan het politieke, economische en sociale systeem van Cuba de mogelijkheden van de Cubaanse regering om vrij haar eigen systeem van burgerparticipatie te ontwikkelen.

1. Cuba un pays exemplaire pour la région

1.1. En tant qu'ancien responsable d'une ONG belge pour le programme de coopération pour l'Amérique centrale et Cuba, j'ai pu voir comment les organisations de base de cette région regardent avec appréciation le modèle de développement de Cuba. Cuba est un exemple pour tous les pays de la région qui connaissent de grandes inégalités sociales et la pauvreté sur leur territoire. Non seulement dans la région mais aussi au-delà, Cuba est louée pour son haut niveau de soins de santé, d'éducation, de culture et de sports. Cuba peut passer la comparaison socioculturelle avec les pays 'développés'. Ce n'est pas une simple coïncidence. Depuis plus de 60 ans, le gouvernement cubain développe une politique nationale visant l'accessibilité des droits humains fondamentaux collectifs pour tous les citoyens : accès gratuit aux soins médicaux, accès gratuit à l'éducation de la maternelle à l'université, accès aux expériences sportives et culturelles. D'énormes efforts sont faits dans le domaine du logement, bien qu'encore loin de couvrir tous les besoins.

1.2. Une autre indication que Cuba valorise le droit collectif à l'éducation et à la santé sont les milliers d'enseignants et de travailleurs de la santé cubains qui contribuent au bien-être social dans des dizaines de pays. Le haut niveau de vie socioculturelle de la population cubaine est le résultat d'une politique sociale consciente et volontariste. Tout cela n'est pas évident si l'on considère que Cuba est et continue d'être économiquement un « pays en développement ». Avec des revenus limités, le gouvernement continue de défendre les acquis sociaux, malgré la forte opposition des États-Unis.

2. L'impact du blocus américain contre Cuba

2.1. Cuba traverse actuellement l'une de ses crises économiques les plus difficiles. Par conséquent, la qualité des services de santé de base, de l'éducation, etc. Ils sont extrêmement sous pression. La principale cause est le blocus des États-Unis contre le pays. Cuba, qui a la capacité de produire jusqu'à 70 % des médicaments dont elle a besoin, n'est désormais capable d'en produire que 30 %. Les compagnies pétrolières refusent d'approvisionner Cuba par crainte d'amendes astronomiques. De plus, depuis que l'ancien président Trump a inscrit Cuba sur la liste des pays qui soutiennent le terrorisme, une semaine seulement avant la fin de son mandat, les transactions financières sont devenues encore plus difficiles.

2.2. Il est évident que le blocus a un grand impact sur la population cubaine : grandes pénuries de médicaments, coupures d'électricité jusqu'à 8 heures par jour, fortes augmentations des prix de tous les produits de base, longues files d'attente dans les magasins. Ces impacts sont aujourd'hui très préoccupants et ont un coût humain. Au cours des 14 premiers mois de l'administration Biden, les dommages économiques du blocus sont estimés à 6 364 millions de dollars. Au cours des six dernières décennies, la perte s'élève à près de 147,8 milliards de dollars, des fonds que Cuba n'a PAS été en mesure d'investir dans son développement économique et social. En d'autres termes, les sanctions imposées par les États-Unis limitent et entravent les efforts du gouvernement cubain pour continuer à garantir un accès plein et libre et le développement qualitatif des droits de l'homme aux citoyens cubains.

23. Peut-on parler d'une intention cynique de la politique américaine ? Créer de la rareté et des pénuries pour provoquer le mécontentement social, dont les opposants politiques majoritaires à l'extérieur du pays abusent pour accuser le gouvernement de violations des droits de l'homme. Par conséquent, il est incorrect pour les partisans des sanctions économiques d'accuser le gouvernement cubain de violations des droits de l'homme.

3. L'impact extraterritorial du blocus

3.1. Il y a un autre aspect néfaste des sanctions contre Cuba qui a une incidence indirecte sur la jouissance des droits de l'homme par les Cubains. En raison de leur application extraterritoriale, les sanctions américaines ont également des effets négatifs sur les investissements et ont également des effets négatifs sur les investissements européens et les entreprises qui font des affaires avec Cuba. Un cas actuel et très particulier : les boulangeries à Cuba sont actuellement confrontées à une pénurie de farine de blé. Le manque de devises étrangères n'est qu'une partie du problème, mais de nombreuses banques refusent de gérer les paiements aux fournisseurs et aux compagnies maritimes par crainte des sanctions américaines, selon les déclarations de Maidel Linares, premier vice-président du Food Industry Business Group (GEIA).).

3.2. Même l'impact extraterritorial nuit aux ONG, aux familles et aux citoyens dans leurs relations avec l'île. Après l'incendie catastrophique d'un pétrolier à Matanzas (début août 2022), nous avons même dû trouver des canaux alternatifs pour transférer des fonds humanitaires vers Cuba, puisque nos banques s'y refusent. Les premières victimes sont des citoyens cubains.

4. Les États-Unis ignorent la condamnation internationale du blocus

Le 3 novembre 2022, l'Assemblée générale des Nations Unies, à la majorité quasi absolue de 185 pays favorables, a approuvé la résolution cubaine qui appelle à la condamnation du blocus américain contre Cuba. L'Union européenne condamne fermement la politique de sanctions unilatérales des États-Unis contre Cuba. Mais les États-Unis continuent d'ignorer tous ces appels internationaux.

5. Dialogue politique fondé sur le respect mutuel

Le Parlement européen a donné son approbation le 5 juillet 2017 à l'accord de dialogue politique et de coopération (ADPC) signé par l'UE et Cuba fin 2016. L'accord inclut dans le premier chapitre le dialogue politique de haut niveau inclus sur les droits de l'homme. entre autres sujets. Les trois cycles de dialogue sur les droits de l'homme prouvent que, malgré les divergences dans l'interprétation et la pratique des droits de l'homme, il est possible de poursuivre le dialogue sur la base des principes de respect mutuel et de non-ingérence.

6. Structures participatives et démocratiques

L'État cubain dispose des structures et des organisations qui permettent la participation des citoyens à la vie politique du pays. Que le PCC, le CDR, le FMC et les syndicats ne fonctionnent pas comme ils le devraient, c'est une réalité que même l'ancien président Raúl Castro a reconnu dans son discours d'ouverture du VIIIe Congrès du PCC : « En ce qui concerne les organisations de masse, nous sommes arrivés à la conclusion qu'il est nécessaire de revitaliser leurs actions dans toutes les sphères de la société et de mettre à jour leur fonctionnement en correspondance avec les temps que nous vivons, très différents de ceux des premières années de la Révolution où ils sont nés. Et l'actuel président Díaz-Canel a conclu le Congrès en précisant : « Conscient que la démocratie est plus socialiste dans la mesure où elle est plus participative, il nous appartient de stimuler la participation populaire, en créant des espaces et des procédures pour assister, évaluer et appliquer les demandes et les propositions qui le rendent efficace.

7. Les menaces extérieures limitent les marges de la participation citoyenne

La superpuissance que sont les États-Unis fait pression pour un changement de régime à Cuba depuis 60 ans avec un blocus étouffant. Sous cette menace permanente, il est impossible pour Cuba de développer pleinement et dans des conditions idéales son propre modèle de participation politique.

Pour citer une source sans méfiance : M. Josep Borrell, le haut représentant de l'UE, lors d'une comparution devant la commission des affaires étrangères du Parlement européen le 14 juillet 2021, a reconnu qu'il y avait des problèmes politiques, mais il était naturel qu'un " une situation sociale et économique aussi tendue provoquerait des mouvements de protestation », rappelant qu'une partie des facteurs qui avaient déclenché une situation aussi grave était due à la politique américaine de sanctions contre Cuba, que tous les États membres de l'UE ont condamnée année après année dans le cadre de l'Assemblée générale de l'ONU.

8. La conclusion est claire

La politique des États-Unis envers Cuba empêche les autorités de ce pays d'accéder aux ressources nécessaires pour assumer et remplir la responsabilité étatique d'assurer pleinement le libre accès aux droits humains collectifs. De plus, la menace constante de mettre fin au système politique, économique et social de Cuba par les États-Unis sape les possibilités du gouvernement cubain de développer librement son propre système de participation citoyenne.

ⁱ https://oncubanews-com.translate.google/cuba/la-crisis-del-pan-en-cuba-explicada/?_x_tr_sl=es&_x_tr_tl=fr&_x_tr_hl=fr&_x_tr_pto=sc

ⁱⁱ <https://euroefe.euractiv.es/section/cuba/news/borrell-crea-que-la-suspension-de-remesas-desde-estados-unidos-influye-en-las-protestas-en-cuba/>